

הלכות הדרף היומי

מסכת מועד קטן

תוכן

- א. צורבא מרבנן עביד דינא לנפשיה במילתא דפסיקא ליה.....1
- ב. ההוא צורבא מרבנן דהוו סנו ... קא מיתחיל שמא דשמיא ... אל יבקשו תורה מפיו שמתיה ... תלמיד חכם שסרה אין מנדין אותו בפרהסיא.....3
- ג. כל אלו שאמרו מותרין לגלח במועד בשלא היה להם פנאי אבל היה להם פנאי אסורים.....5
- ד. והאבל מותרין בנילוח ... שחל שביעי שלו להיות בשבת ערב הרגל.....6
- ה. מקצת היום ככולו ויום שביעי עולה לו לכאן ולכאן.....7
- ו. כל אלו שאמרו מותרין לגלח במועד מותרין לגלח בימי אבלן ... בשתכפוהו אבליו ... זה הכביד שערו מיקל בתער ... ולא במספרים במים ולא בנתר ולא באהל.....8
- ז. ליטול צפורנים במועד ... מתיר.....9

דף יז.

א. צורבא מרבנן עביד דינא לנפשיה במילתא דפסיקא ליה

כבר נתבאר במסכת ברכות דף ה: שדעת המרדכי (ב"ק פרק המניח סימן ל, מובא בב"י חו"מ סי' ד) בשם רבינו מאיר שדין עביד איניש דינא לנפשיה לא נאמר אלא בחפיץ הנמצא ביד חבירו שהוא יכול לברר בעדים שזה הדבר שלו, או שחבירו מודה לו ומחזיק בו ומסרב להחזיר לו, כמו שהוא בעין ברשותו, אבל בשאר מקרים שאין ידוע בבירור גמור שאותו דבר הוא שלו, ואינו יכול לברר טענתו בעדים, או שאין לוקח את החפיץ עצמו שנגנב, אלא דברים אחרים. אין לו רשות לעשות דין לעצמו לקחת דבר מיד חבירו, אפילו אם יהיה לו הפסד בהמתנתו עד שיעמידנו לדין.

דעת הרא"ם בספר יראים סי' רעג, שכל שיכול לברר טענתו בעדים רשאי הוא לעשות דין לעצמו, ולקחת מיד חבירו גם תמורת מה שגזלו או גנבו, אפילו כבר הוציא מה שגזל או גנב ואיננו בעין. אך בחוב הבא מחמת מלוה שהלוה לו בשעת דחקו, או גם משאר תביעות שבא עם חבירו לידי הסכם

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת מועד קטן

והזקיפו עליו במלוה, וזה פושט לו עתה את הרגל ואינו רוצה לשלם חובו. אסור¹. אך אם יכול לברר בעדים שכן הוא, אין עושה דין לעצמו.

בשו"ע פסק כרא"ם יכול אדם לעשות דין לעצמו²; אם רואה שלו ביד אחר שגזלו, יכול לקחתו מידו אפילו הוא דבר שאין בו הפסד אם ימתין עד שיעמידנו בדין, והוא שיוכל לברר ששלו הוא נוטל בדין.

וברמ"א פסק כדעת המרדכי דלא אמרינן עביד אינש דינא לנפשיה רק בחפץ המבורר לו שהוא שלו, כגון שגזלו או רוצה לגזלו או רוצה להזיקו, יכול להציל שלו. אבל אם כבר נתחייב לו מכה גזילה או ממקום אחר, לא.

לפיכך במקום שמעסיק עיכב את משכורתו של שכירו בלי להודיעו למה ומדוע, ורק משתבעו בבי"ד גילה שמעכב המשכורת משום שלטענתו הזיק אותו בתשלום מיותר עי"כ, שדיווח לו דיווח שיקרי על מספר שעות שהשכיר כלל לא עבד בהן, תפיסת המשכורת הינה שלא כדין מכיון שאינו יכול להוכיח בדין ששלו הוא נוטל, וחובת ההוכחה על ההטעיה במשכורת חלה על המעסיק, וכיון שאין לו ראיה, אין לו זכות לעשות דין לעצמו בענין זה.

במקרה בו נגזל מאחד סך ברור וידוע ויש בידו מעות של הגזולן רשאי לקחת מעות אלו כנגד סך הגזילה אבל אינו רשאי לעכב חפץ של הגזולן כשאין שומת החפץ ברורה³.

ראובן שגזל ממנו שמעון שידוע כאיש תקיף ואלים סכום כסף, ואין לו עדים על כך, ופעם שכח אצלו שמעון חפץ ששויו קרוב לסכום הכסף שגזל ממנו, מותר לראובן להחזיק בחפץ לעצמו או למוכרו תמורת כסף, בהיות ששמעון ידוע כאדם תקיף ואלים, ואין ביכלתו של ראובן לתובעו בב"ד ולדון עם התקיף ממנו⁴.

אסור לקחת בסתר מחבירו אפילו כנגד חוב ידוע, אך אם הגזולן איש אלים ואינו יכול להוציא ממנו רשאי ליקח בסתר בתנאי א. שברור וידוע לו כמה הוא הסך שגזלו, ב. ע"מ שיקח כנגד סך מעותיו ממעות של הגזולן, ולא יקח חפץ ששוה כפי ערך מעות שגזל ממש, ג. שאינו להוציא בלעו מפיו בגלוי⁵.

אסור לנכות משכר הפועל, בגלל שגנב חפצים מהמפעל. והעצה היא לומר לפועל, גנבת חפצים מהחנות (כגון סודר חולצה), או שאתה בא עמי לבית דין להתדיין או שאתה מסכים שאנכה לך משכרך.

¹ וכ"כ בשו"ת יבי"א חו"מ ו סי' א

² שו"ע ונו"כ חו"מ סי' ד סעי' א

³ בשואל ומשיב תליתאה סי' שע"א

⁴ שו"ת יבי"א חו"מ ו סי' א

⁵ הרב פעלים בח"ג החו"מ סי' ה

הלכות הדף היומי

מסכת מועד קטן

אם הפועל גנב מעות, רשאי בעל החנות לנכות משכרו ליטול ממון כנגד הממון שגנב, כי בכסף אין הבדל בין מטבע זה למטבע אחר.⁶

דווקא הוא בעצמו יכול למעבד דינא לנפשיה, אבל אסור לעשות על ידי עובדי כוכבים.

בחוב הבא מחמת הלואה⁷ אמרה תורה לא תבא אל ביתו לעבוט עבוטו, ולכן אף על פי שהוא בטוח שחייב לו אסור המלוה לתפוס מנכסי הלוה או למכור משלו שלא על פי בית דין, ואפילו לתפוס מנכסי הלוה כדי שיהא מוחזק כשיתבענו אח"כ לדין, דעת כמה פוסקים לאסור, וכל שכן שאסור לגנוב משל לזה כדי לגבות חובו שלא בידיעתו, ויש אוסרים להוציא שקר מפיו לגבות חובו.

נראה דעת האחרונים בכל הנ"ל שגם כשאי אפשר לו לקבל את שלו ע"י בית דין קיים האיסור. ויש אומרים שאם אין הלוה רוצה לפרוע, נתבטל שם הלואה למפרע ונעשה גזל בידו, וממילא אין כאן איסור.

עבר ותפס מנכסי הלוה במקום שאינו יכול להוציא מעות בדין, מה שעשה עשוי ואין מוציאן ממנו.

בא לידו ממון הלוה ברשות, ובמקום שאם יצטרך לבא עמו בדין תורה עלול לבא לידי הפסד, יש אומרים שאפילו בחוב הלואה מותר לו לעכב הממון בידו.

ג. ההוא צורבא מרבנן דהוה סנו ... קא מיתחיל שמה

דשמיא ... אל יבקשו תורה מפיו שמתיה ... תלמיד חכם

שסרח אין מנדין אותו בפרהסיא

חכם⁸, זקן בחכמה, או אב בית דין שסרח, אין מנדין אותו בפרהסיא לעולם, אפילו חזר וסרח כמה פעמים⁹, אלא אם כן עשה כירבעם בן נבט וחביריו. אבל כשהטא שאר הטאות, מלקין אותו בצינעא. וכן כל ת"ח שנתחייב נידון, אסור לב"ד לקפוץ ולנדותו במהרה, אלא בורחים ונשמטים ממנו. וחסידי החכמים היו משתבחים שלא נמנו מעולם לנדות תלמיד חכם, ואף ע"פ שנמנים להלקותו אם נתחייב מלקות או מכת מרדות.

⁶ השוקי חמד ברכות ה:

⁷ פתחי חושן חלק א (הלואה) פרק ו – נביית חוב ע"י תפיסה ושעבודא דרבי נתן.

⁸ שו"ע ונו"כ שלד מב

⁹ ש"ך שם סה

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת מועד קטן

והרב שאינו הולך בדרך טובה, אף על פי שתכם גדול הוא וכל העם צריכים לו, אין למדין ממנו עד שיחזור למוטב¹⁰.

ואי סני שומעניה – שנואה שמועתו – כלומר¹¹ שיוצאים עליו כמה פעמים¹² שמועות רעות, בכך שנואף¹³, או שמתעסק בספרי אפיקורוסין או שותה יין במיני זמר של אומות העולם, או שהביריו מתביישין בגללו, שמורה הוראות שלא כתורה, ושם שמים מתחלל על ידו, עד שאומרים עליו שרא ליה מריה לפלני כלומר ימחול לו יוצרו על מעשיו הרעים¹⁴, מנדים אותו.

וכן אם פרוץ קצת בזימה, ויצא עליו שמועות רבות, שמתיהר עם הפנויות¹⁵, והוא כיעור גדול לצורבא מרבנן. מנדין אותו.

וכן רב קהילה, שאן פחד אלקים לנגד עיניו ונזרקה בו מינות ומושרש הוא בחטאו ופשעו בסרחו, ומשנה דברי התורה רחמנא ליצלן לפי רוח הזמן, כגון שרועה לבטל יום טוב שני בחו"ל, או שמתיר גילוח בסתם בחול המועד, או מלמד זכות על עוברי עבירה כבועלי נדות או החוטאים במשכב זכור רחמנא ליצלן, וכדומה. מעבירים אותו ממשרתו ואין מקבלים הוראותיו ומנדים אותו¹⁶.

ומי שסני שומעניה לא רק שאן לשמוע ממנו תורה והלכה וכל שכן מוסר, אלא גם אין ללמוד מספריו, ואפילו אם כתב ספרי הלכה, וכל שכן בספרי מחשבה או מוסר¹⁷.

¹⁰ שו"ע ונו"כ יו"ד רמו ח

¹¹ שו"ע חו"מ שם על פי ר"ח בסוגייתינו

¹² מה שאין כן אם במקרה נשמע על אדם שעשה דבר שלא כהוגן ולא נתחזק עד עתה לזה אפילו שמע זה מהרבה אנשים אסור לסמוך על זה ולשנוא אותו, וכ"ש לדבר עליו לשון הרע ולבזותו. חפץ חיים לשון הרע – באר מים חיים כלל ז ס"ק ח

¹³ ואם נשמע עליו רק פעם אחת שעבר עבירה של ניאוף וכ"כ מאיסורין המפורסמין לכל, אף שהיה קלא דלא פסיק דהיינו יום ומחצה לעזו עליו כל העיר, וגם אין לו אויבים בעיר שנוכל לומר עליהם שהם הוציאו הקול [דאל"ה לא מתחשב קלא דלא פסיק וכהיא דיבמות כ"ה ע"א] צ"ע אם זה בכלל סני שומעניה שיהא מותר לבזותו עבור זה, או אפילו לקבל דבר זה ולהחליט בלב שהיא אמת, ואין ראייה מיבמות כ"ה הנ"ל דשם הוא מדרבנן בעלמא כמבואר בפוסקים. ולכאורה מדברי רש"י הנ"ל במנילה משמע שאין זה בכלל סני שומעניה דאל"ה לוקמיה אפילו בשמועה אחת רעה אך שהיא קלא דלא פסיק. חפץ חיים לשון הרע – באר מים חיים – הערות כלל ז הערה * הנה"ה. ואם

¹⁴ רש"י יומא פו.

¹⁵ חידושי הרישב"א בסוגייתינו

¹⁶ עיין בשו"ת יהודה יעלה (אסאד) חלק א – אורת חיים סימן לה

¹⁷ דשפיר יש לחוש שילמוד ממעשיהם אחר שיראה בספר גדולתו בתורה יטעה ויאמר שבדאי בכחו הגדול בירר מעשיו המקולקלים, ועוד דהלא המחבר בספרו יכול לטמון תחת אחת השיחים כלאחר יד כביכול מסית לפי תומו דעות נפסדות שלו ויהיו נמשכין אחריו ח"ו. שו"ת באר משה (שטרן) חלק ח סימן ג

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת מועד קטן

וכן מי לו שיש לו משרה בבית תיפלה קונסרבטיבי וכל שכן רפורמי, שדינו כמי שסני שומעניה, ואין רשאין למנותו למגיד שיעור ודרשן בביהכ"נ ואף אם מינוהו יש לסלקו¹⁸.

אולם מי ששמועתו רעה, בעניני פריצות וקלות ראש¹⁹, לתיאבון, אין דינו כסני שומעניה²⁰. ולפיכך מי שהיה בחזקת כשרות כמה שנים והוא מנגן שהלחין או ניגן ניגונים על שירי קדש, ועתה אין שמועתו טובה, ושאי שאין לילך לשומעו, או לשוכרו לנגן או לשיר, אך לשמוע את שיריו אם הוא סני שומעניה גם לעניני כפירה הניגונים שעשה מתחלה אין מקום להחמיר כלל ואלו שעשה אח"כ אין לאסור, אבל לבני תורה ובעל נפש ראוי להחמיר,

ואם שמועתו רעה שמכנס בחורים ובתולות יחד ומזמר לפניהם, ודאי שיש למחות על כך, אך אין שום איסור לשמוע את שיריו אף לבני תורה ובעלי הנפש²¹.

דף יז:

ג. כל אלו שאמרו מותרין לגלח במועד בשלא היה להם פנאי אבל היה להם פנאי אסורים

כבר התבאר לעיל דף יג: שבמקרים בהם העובדה שלא הסתפר בערב החג נגרמה עקב "אונס" במקרים מסוימים בהם הבינו חכמינו זכרונם לברכה שהאונס נחשב למפורסם דיו, כך שהרואים שמגלח במועד יודעים שהדבר נעשה בסיבת האונס. מותר לו לגלח במועד. אולם זאת רק אם לא היה לו פנאי בערב החג אך אם היה לו פנאי אסור.

לפיכך למרות שהותר למי שהיה במאסר²² או בשבי זה דוקא בשוחרר במועד או בערב החג סמוך לכניסתו²³, כך שלא היתה לו שהות להסתפר לפני כניסת החג, שאז מותר לו לעשות זאת בחול המועד. למרות שהיה באפשרותו להסתפר בהיותו שם, לפני ערב החג.

¹⁸ דהא מצינו דקרא תנא דבר"י למי שנמכר להיות חוטב עצים ושואב מים לע"ז נמי בשם כומר בקידושין דף כ' שהוא העוסק בעניני האמונה ועבודתיה דע"ז אלמא דהוא משום דעכ"פ הוא עוזר ומסייע בעניני עבודתיה, שלכן דין השמש וכל המשרתים בביהכ"נ דהקאנסערוואטיוון כדין הראב"י ודין הפרעודענט שהם ודאי פסולין. וזה ודאי שלהיות דורש ומגיד שיעור הוא עוד גרוע דיש לחוש שידרוש דברי דופי ויגלה פנים שלא כהלכה.

שו"ת אנרות משה יורה דעה חלק ב סימן קח

¹⁹ כגון שמכנס בחורים ובתולות יחד ומזמר לפניהם

²⁰ שו"ת אנרות משה אבן העזר חלק א סימן צו

²¹ שם

²² שו"ע ונו"כ תקלא ד

²³ מ"ב ז

הלכות הדרף היומי

מסכת מועד קטן

אך אם שוחרר קודם החג באופן שהיה לו פנאי, אסור להסתפר. וכן במקרה ונלקח למאסר או לשבי בערב החג אחרי הצות היום, ובחול המועד שוחרר. אין הדבר מתירו לגלח במועד. מכיון שהיה עליו להסתפר בערב החג לפני הצות היום כנדרש לכתחילה²⁴.

וכן מי התיר נדרו שלא להתגלח על ידי "התרת נדרים", וכבר לא היתה אפשרות לגלח, כגון שלא נמצא לו חכם שיתיר, וכיוצא בזה, או שהותר בחול המועד מותר לגלח בחול המועד.

אבל אם היתה אפשרות להתיר הנדר מלפני כן, אלא שהחלטת האדם עד כה היתה שברצונו לקיים הנדר, וכשישנה החלטתו היה כבר בשעה שלא ניתן להסתפר לפני הרגל, הרי אף שהמיקל לא הפסיד, מכל מקום גם המחמיר שלא לעשות כן, כי אם בעת הצורך²⁵, אינו מן המתמיהין²⁶.

וכן המגיע מ"דרך רחוקה" באופן שהותר שם דף יג. הרי אם הגיע בזמן שכבר לא ניתן לגלח לפני החג, מותר לגלח בחול המועד. גם אם היתה לו אפשרות להסתפר בימים שלפני ערב החג, מכיון שדרכו עברה במקומות שקיימת בהם האפשרות לכך, מכל מקום כל שבערב החג לא היה ניתן להסתפר מותר לגלח במועד²⁷.

אך אם דרכו עברה בערב החג במקומות בהם ניתן היה להסתפר, הרי אף שהגיע לביתו באופן שכבר לא יכול היה לעשות זאת, אסור לגלח במועד.

ד. והאבל מותרין בגילוח ... שחל שביעי שלו להיות בשבת

ערב הרגל

אבל באסור בגלוח ותספורת שחל היום המתיר בגילוח בערב החג שחל להיות ביום השבת, באופן שלולא שחל בשבת מותר היה לו לגלח, כל אבל כדינו גדלהלן, הרי מכיון שבערב שבת היה עדיין אסור בגילוח, וכשהותר לגלח מבחינת אבלות, לא יכול היה לעשות זאת עקב קדושת השבת, הרי הוא מותר²⁸ לגלח בחול המועד.

²⁴ זכור לאברהם ח"א ערך חוה"מ

²⁵ אך בעת הצורך אין להחמיר עיין כף החיים ס"ק ב

²⁶ מ"ב שם י

²⁷ מ"ב שם יג

²⁸ שו"ע ונו"כ או"ח תקלא ז, תקמח ח

הלכות הדרף היומי

מסכת מועד קטן

לפיכך אבל על שאר קרובים (שלא על אב ואם), שבכלות ה"שלושים" הרי הוא מותר לגלח מיד²⁹, בהגיע החג הרי הוא מבטל דין השלושים³⁰, ומותר בתספורת ערב החג³¹, גם אם לא מלאו השלושים. ואם לא הסתפר ערב החג אבור להסתפר החול המועד שהרי היה לו פנאי והיתר, אולם אם חל ערב החג בשבת מכיון שביום ששי לא יכל לגלח שהרי עוד לא הותר לו השלושים, הותר בתספורת בחול המועד.

אבל על אב ואם שאסור לו לגלח גם לאחר כלות ה"שלושים" כל זמן שלא הגיע למעב שחבריו גוערים בו³², באמרם שעליו להסתפר מחמת ריבוי השיער, אם חל יום השלושים לאבלותו בערב החג: אם כבר הגיע למעב של "גערה" מותר להסתפר ביום זה. ואם לאו אין להסתפר³³, ואם חל ערב החג בשבת רשאי להסתפר בחול המועד כנזכר.

אולם אם חל יום השלושים לאבלות אב ואם רק בחול המועד, למרות שכבר הגיע למעב שגערו בו חבריו, נחלקו הפוסקים האם הותר לו לגלח בחול המועד³⁴. ואין להקל כי אם לעורך גדול³⁵. ובעיר שנהגו כאוסרים בזה, אין לשנות המנהג.

ה. מקצת היום נכולו ויום שביעי עולה לו לנאן ולנאן

יום טוב³⁶ מבטל את גם את דין ה"שבעה" באם כבר התחיל מלפני התג לנהוג באבלות אפילו לשעה מועטת. וכמו כן אם כבר נגמרו ה"שבעה", והתחילו ה"שלושים" אפילו לשעה מועטת, הרי בהגיע התג, הוא מבטל את דין השלושים.

²⁹ שו"ע יו"ד שצ ד

³⁰ שו"ע ונו"כ תקמח שם

³¹ יו"ד שצט ג

³² שו"ע יו"ד שצ ד

³³ שו"ע ונו"כ תקמח ט

³⁴ שבערב החג שעדיין לא עברו השלושים על אף שהגיע למעב גערה נחלקו בו הפוסקים, עיין מ"ב שם לד "ואם גערו בו אף בתוך ל' מותר" אולם בא"ר שם וכן בגירסאות מתוקנות במ"ב "ואם גערו אף ביום ל' מותר". וכך תיקן בשונה הלכות שם וכ"כ בהמה"כ פ"ג הע' עב בשם הג"ר וויזנער.

³⁵ בשערי תשובה תקל"א ס"ק ז הביא "בשכנה"ג שמי ששלמו למ"ד של אביו במועד ונערו חביריו אסור לגלח במועד ובהלכות קטנות סימן רפ"ה כ' להתיר בזה ולקמן סימן תקמ"ח הביאו הבה"ט וכ"כ בא"ר וכ"כ בר"י בשם שערי ישועה כת"י אך בנ"ב סימן י"ד דעתו לאסור וכתב שכן מפורש ברש"י ובמה"ב כתב ליישב דברי רש"י שאין הכרע מזה ומ"מ אין להקל כ"א לצ"ג וכן בספר בית דוד סימן שי"ב נראה דאוסר ע"ש ועיין בנ"ב שם שכ' די"ל דאף אם הוא תוך למ"ד על אביו בערב הרגל אלא שהגיע שיעור גערה ונערו בו חביריו יש להתיר להסתפר בערב הרגל אלא שכ' שאינו כותב רק להלכה ולא למעשה ע"ש ולכן יש להחמיר גם בזה כשאין צ"ג ועיין לקמן סימן תקמ"ח מ"ש שם בשם שו"ת שמש צדקה. ועיין ילקוט יוסף חול המועד סעיף לב וז"ל "אבל על אביו או אמו ששלמו שלשים יום של אבלו בתוך ימי חול המועד, ונערו בו, מותר לו להסתפר בחול המועד"

³⁶ שו"כ ונו"כ תקמח ח

הלכות הדרף היומי

מסכת מועד קטן

לפיכך הסתיימו ה"שבעה" בערב החג הרי יום זה עצמו מהווה את סיום ה"שבעה" ואת תחילת ה"שלושים". וזאת עקב הכלל האומר ש"מקצת היום ככולו" נמצא שראשיתו של היום — סיום ה"שבעה", והמשכו של היום — תחילת השלושים. ומכיון שכך, הרי בהכנס החג הרי הוא מבטל את גזירת השלושים. ורשאי להסתפר ערב החג סמוך לחשיכה ובערב פסח אחר הצות³⁷, כל אבל כדינו, כנוזר.

ו. כל אלו שאמרו מותרין לגלח במועד מותרין לגלח בימי אבלן ... בשתנפוהו אבליו ... זה הנביד שערז מיקל בתער ... ולא במספרים במים ולא בנתר ולא באהל

מי שאירע לו שני אבלות זה אחר זה, מותר לאחר שבעה לאבלות הראשונה³⁸, לרחוץ כל גופו בצונן, ואחר שלשים לאבלות הראשונה מותר לרחוץ אף בחמין.

וכן מותר לאחר שבעה לאבילות הראשונה לכבס כסותו במים לבר³⁹, אבל לא בחומרי כביסה. וה"ה אם ארע לו אבילות בסמוך לשבוע שחל בו תשעה באב.

וכן מותר⁴⁰ לאחר שבעה לאבילות הראשונה לספר קצת משערו בשינוי, כלומר בתער אבל לא במספרים⁴¹, ובלבד שיעשנו בצינעא.

³⁷ רמ"א שם

³⁸ שו"ע יו"ד שפא ד וערוך השלחן שם ו.

³⁹ שו"ע שם שפא א ושו"ע או"ח תקנא טו

⁴⁰ שו"ע יו"ד שם שצ ג

⁴¹ והטעם דמיקל רק בתער ולא במספרים, כתב הרמב"ן (הובא בב"י) דהדבר ידוע שהחותך מן השער קצתו אין דרכו בתער. וא"א לגלחן כהוגן אלא בזוג של מספרים, ומשום שהוא שלא כדרך המתגלח, ובשינוי מותר בסכין ובתספורת שהתער כאן כסכין הוא עכ"ל, וכן כתב שם בד"מ בסק"ב בשם המרדכי ועיין ערך לחם שתער היינו סכין, ומספרים היינו זוג של מספרים, ותער הוא להשחתה לחוד ולפיכך התירו להקל בו דהוי שינוי, ובמספרים לעולם דרכן להקל ולא להשחית לגמרי. ויש מן האחרונים שכתב כלשון זה פירוש שיגלח עיקרי השער כדי להקל מעליו, אבל לא במספרים, פירוש שיחתוך מזנבות השער מפני שזה נראה לעינים, אבל תחת שערו אינו נראה

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת מועד קטן

מי שהשתחרר מבית האסורים, אן מן השבי, או שהותר נדרו שלא לגלח, או שבא מדרך רחוקה, וכדרך שנתבאר⁴² בדרף יג: ובטרם הספיק לגלח אירע לו שני אבילות זה אחר זה מגלח כדרכו, בין בתער בין במספרים, ומכבס בגדיו אפילו בחומרי כביסה ואפילו תוך שבעה⁴³, ובלבד שיעשה כן בעינעא⁴⁴.

אך אם אירעו אחד מאלו קודם האבילות, ונכנס מיד תוך אבל יחיד, אסור לגלח או לכבס.

ז. ליטול צפורניים במועד ... מתיר

מנהג בני אשכנז⁴⁵ שאין ליטול הצפורניים הן צפרני הידים והן של הרגלים באמצעות כלי ואפילו סכין, בחול המועד. ודעת המחבר להתיר, ויש מבני מנהג הספרדים שנוהגים לאסור ליטול צפורניים בחול המועד⁴⁶.

בידיו או בשיניו לכו"ע מותר. ויש מי שהתיר⁴⁷ כשאינו מסוגל לעשות זאת בידיו או בשיניו בלבד להתחיל את הגזיזה בכלי ולסיים את נטילת בשיניו.

יש מתירים ליטול צפורניים על ידי נכרי בחול המועד⁴⁸.

איסור נטילת הצפורניים במועד, הוא רק למי שלא עשה זאת בערב החג⁴⁹. אבל אם נטלן בערב יו"ט, מותר לשוב ולגזון בחול המועד⁵⁰.

יש המתירים⁵¹ לגזוז הצפורניים בערב שבת שבתוך המועד, ובן בערב יום טוב האחרון של החג למי שרגיל לגזון בכל ערב שבת יום טוב. ובמידה ויכול לעשות זאת בידיו או בשיניו, רצוי לנהוג כן. מכיון שיש החולקים על ההיתר האמור.

⁴² והם אלו שהותרו להתגלח במועד.

⁴³ ולכאורה אם לא יכל לרחוץ מחמת אלו יותר לו רחיצה בחמין וצ"ע.

⁴⁴ שו"ע ונו"כ שצ"ג

⁴⁵ ברמ"א תקלב א כדי שלא ייכנס לרגל כשהוא מנוול כלומר עם צפרניים מגודלות.

⁴⁶ כף החיים שם ד שהיכא דנהוג נהוג

⁴⁷ שבו"י ח"ג ק

⁴⁸ כף החיים שם ח דמסייע אין בו ממש.

⁴⁹ וגם מי שנמל מספר ימים קודם החג ובהניע ערב החג עדיין לא צמחו ולא היה מה לגזוז, דינו שווה לנטלם

ערב החג. ערוך השולחן שם

⁵⁰ מ"ב שם ב

⁵¹ כה"ח שם ז מהא"ר ושו"ת נחלת שבעה וכתב "מיהו השבו"י ח"א סי' י"ז כתב להשיג על דברי הנ"ש הנז'

ודעתו להחמיר והב"ד השע"ת סי' תס"ח יעו"ש. אבל השו"ג באו' הנז' והכר"ש הביאו דברי הנ"ש הנז' ובלא"ה

דעת הש"ע להתיר בכל גוונא וא"כ המיקל יש לו על מי לסמוך."

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת מועד קטן

כל המותרים לגלח שערם במועד וכפי שנתבאר לעיל דף יג: מותרים גם לגזוז צפרניהם⁵². למעט הבא מן הדרך שיכל לגזוז צפרניו בדרך ולכן אסור הוא בנטילת צפרניים במועד.

יש מי שהתיר בשעת הדחק גם למי שלא גזז צפרניו בערב החג עקב טרדה מרובה שמנעה ממנו לעשות זאת⁵³.

לצורך מצוה, כגון אשה שטבילתה חלה בחול המועד, מותרת לגזוז צפרניה כדרכה בכל השנה והוא הדין כשהטבילה חלה במוצאי יו"ט האחרון של חג שכידוע הדין הוא שנכתחילה על כל פנים יש לגזוז בעת החפופה הנעשית בערב החג, מותרת לגזוז צפרניה בעת חפופה זו ואין צורך בשינוי מדרך הרגיל⁵⁴.

לצורך נטילת ידיים. גם כאשר ישנו לכלוך מתחת לצפורן המעכב בנטילתן אסור ליטול הציפורניים, אלא ינקרן היטב או יטלן בידיו או בשיניו, אך כשאי אפשר לנקותן בניקור מכיון הלכלוך דבור בחזקה או שהניקור מכאיב עקב רגישות או פציעה, וגם לא ניתן ליטלן בידיו או בשיניו מותר לגזוז⁵⁵.

מוהל שעריך לתקן צפרניו לצורך הפריעה, מותר לו לעשות זאת במועד⁵⁶.

⁵² מ"ב שם ב

⁵³ ערוך השולחן שם ב

⁵⁴ רמ"א שם

⁵⁵ הוהמ"כ פ"ד י

⁵⁶ שש"כ כט כז